

СИЛАБУС

Волинський національний університет імені Лесі України
Факультет біології та лісового господарства
Кафедра ботаніки і методики викладання природничих наук

Дисципліна: **Вибіркова навчальна дисципліна 1. Флора і рослинність України та їх збереження**

Для бакалаврів денної форми навчання галузі знань 01 «Освіта» спеціальності 014 «Середня освіта (Природничі науки)», освітньо-професійної програми «Середня освіта. Природничі науки»

Коротка характеристика: вибіркова; 3 курс, 5 семестр; 6 кредитів ЄКТС; 180 год., у т.ч. 34 год. лекцій, 40 год. лабораторних робіт

Викладач: Кузьмівшина Ірина Іванівна, кандидат біологічних наук, доцент

Номер мобільного зв'язку: 0957479034

e-mail: Kuzmishyna.Ira@vnu.edu.ua

Дні занять розміщено на сайті навчального відділу ВНУ: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

Кафедра – Ботаніки і методики викладання природничих наук

Факультет – Біології та лісового господарства

Розклад консультацій. Консультації проводяться згідно розкладу, що розміщений на дошці оголошень кафедри ботаніки та методики викладання природничих наук та на сайті

https://wiki.vnu.edu.ua/wiki/Графік_консультацій_викладачів_кафедри_ботаніки_і_методики_викладання_природничих_наук

Передумови вивчення курсу: Студент повинен прослухати курси «Ботаніка», «Охорона рослинного світу» і фахові дисципліни за освітнім ступенем «бакалавр».

Анотація курсу Вивчення даної дисципліни передбачає формування у майбутніх фахівців здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології, новітні досягнення біології, знань про таксономічний склад місцевої і регіональних флор України, особливості географічного, біоморфологічного, екологічного і генетичного аналізу флори, особливості антропоїчної трансформації флори, особливості рослинних угруповань різних типів рослинності України, про природну флору і рослинність України зі шкільної програми з біології 6-го класу. Навчальна дисципліна формує вміння застосовувати понятійний, термінологічний апарат, теоретичні та практичні досягнення природничих наук, що дозволяє інтерпретувати природні та економічні явища та процеси, порівнювати різні теорії та концепції природничих наук, володіння конкретними методиками дослідження у визначеній галузі природничих наук, вміння коректно інтерпретувати дані, отримані в результаті вимірювань або спостережень, здатність впроваджувати екологічний та краєзнавчий принцип при викладанні природничих наук та у позакласній роботі.

Мета курсу – сформувати у бакалаврів системні уявлення про фіторізноманіття судинних рослин флори та рослинних угруповань України та сучасний стан збереження на території держави.

Перелік тем лекцій, які розглядаються для денної форми навчання

Тиждень	Дата	Тема лекції
Змістовий модуль 1 Флора України		
1		Тема 1. Вступ. Поняття про флору. Основні ознаки флори.
2		Тема 2. Наукові основи охорони рослинного покриву України. Господарське значення флори.
3		Тема 3. Систематичний та біоморфологічний аналіз флори України.
4		Тема 4. Екологічний аналіз флори України
5		Тема 5. Географічний та генетичний аналіз флори України
6		Тема 6. Ендемізм флори України. Віковий (стадійний) аналіз флори.
7		Тема 7. Антропогенізація флори.
8		Тема 8. Районування рослинного покриву України. Поняття порівняльного вивчення флор.
9		Тема 9. Флора Поліської підпровінції.
10		Тема 10. Флора Волино-Подільської підпровінції.
11		Тема 11. Флора Карпатської підпровінції.
Змістовий модуль 2 Рослинність України		
12		Тема 12. Класифікація рослинності України за методом Браун-Бланке.
13		Тема 13. Основні типи рослинності України.
14		Тема 14. Основні типи рослинності України. Лісова рослинність України.
15		Тема 15. Лучна рослинність України. Степова рослинність України.
16		Тема 16. Болотна рослинність України. Водна і прибережно-водна рослинність України.
Змістовий модуль 3 Природна флора і рослинність України та їх збереження у шкільній програмі з біології та природознавства		

17		Тема 17. Природна флора і рослинність України та їх охорона у шкільній програмі з біології та природознавства
----	--	---

Перелік лабораторних робіт для денної форми навчання

№ за/п	Тема лабораторної роботи	Кількість годин	Кількість балів
Змістовий модуль 1. Флора України			
1	Плауноподібні у флорі України	2	2
2	Папоротеподібні і Хвощеподібні у флорі України у флорі України	2	2
3	Голонасінні у флорі України	2	2
4	Ранункуліди у флорі України. Екологічний аналіз видів родини Жовтецеві	2	2
5	Каріофіліди у флорі України. Географія поширення видів родини Гвоздикові в Україні	2	2
6	Гамамеліди у природній флорі України	2	2
7	Рози у флорі України. Ценопопуляційний аналіз родини Розові	2	2
8	Ламіїди у флорі України. Систематичний аналіз Ламіід	2	2
9	Астериди у природній флорі України	2	2
10	Ліліїди у флорі України. Систематичний та ценоекологічний аналіз родини Зозулинцеві	2	2
11	Районування рослинного покриву України	2	2
Змістовий модуль 2. Рослинність України			
12	Рослинність рівнинної частини України	2	2
13	Рослинність передгірських та гірських районів Українських Карпат і Криму	2	2
14	Лісова рослинність України.	2	2
15	Лучна рослинність України.	2	2
16	Степова рослинність України.	2	2
17	Болотна рослинність України	2	2
18	Водна і прибережно-водна рослинність України	2	2
19	Синантропна рослинність України	2	2
Змістовий модуль 3. Природна флора і рослинність України та їх збереження у шкільній програмі з біології та природознавства			
20	Природна флора і рослинність України та їх охорона у шкільній програмі з біології та природознавства	2	2
	Всього	40	40

Політика оцінювання

При вивченні дисципліни студент мусить дотримуватися таких правил:

1. Не спізнюватися на заняття; перед початком заняття вимкнути звук засобів зв'язку (мобільний телефон, смарт-годинник тощо).
2. Не пропускати заняття без поважної причини, у разі відсутності прошу попередити та опрацювати матеріал самостійно.
3. Здійснювати попередню підготовку до лекційних та практичних занять згідно з переліком рекомендованої літератури.
4. Згідно з календарним графіком навчального процесу здавати всі види контролю.
5. Брати активну участь в навчальному процесі.
6. Бути терпимими, відвертими і доброзичливими до однокурсників та викладачів, а також відкритими до конструктивної критики.
7. У процесі навчання дотримуватись принципів академічної доброчесності.

Поточний контроль здійснюється на кожному лабораторному занятті відповідно до його конкретних цілей.

На всіх лабораторних заняттях застосовуються види стандартизованого контролю теоретичної підготовки та контроль засвоєння практичних навичок: виконання практичних завдань, включаючи компетентісно-орієнтовані, тестовий контроль, усне опитування, письмова відповідь на запитання викладача. Студенти отримують оцінку за кожне лабораторне заняття, яка є комплексною та включає контроль як теоретичної, так практичної підготовки студента. Самостійна робота студентів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті. На кожному лабораторному занятті студент за виконання навчальних завдань може заробити бали (від 4 до 8 на денній формі навчання), максимально за усі лабораторні заняття студент може отримати 40 балів. Оцінка, яка виставляється за лабораторне заняття, складається з таких елементів: знання

теоретичного матеріалу з теми; вміння студента демонструвати практичні навички з дисципліни; своєчасне виконання практичних завдань з теми.

Самостійна робота включає в себе теоретичне вивчення питань, що стосується тем лекційних занять, які не ввійшли в теоретичний курс, або ж були розглянуті коротко. Завдання для самостійного опрацювання входять в структуру лабораторних занять та оцінюються в процесі лабораторних занять при виконанні навчальних завдань.

Формою проміжного контролю знань студентів за модуль є *модульні контрольні роботи* (МКР). МКР пишеться по завершенню вивчення всіх тем з модуля, на останньому занятті модуля. Форма проведення МКР є тестування. За один МКР студент може отримати максимальньо 30 балів.

Підсумкова модульна оцінка визначається в балах як сума поточної та контрольної модульних оцінок. Якщо сума підсумкових модульних оцінок становить не менше 60 балів, то за згодою студента, вона може бути зарахована як підсумкова оцінка з навчальної дисципліни.

У випадку якщо здобувач освіти отримав знання у неформальній та інформальній освіті зарахування результатів навчання здійснюється згідно «ПОЛОЖЕННЯ про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки [1. Визнання резул татів ВНУ ім. Л.У. 2 ред.pdf \(vnu.edu.ua\)](#), зокрема, якщо їх тематика відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі або змістовому модулю).

В неформальній освіті:

- закінчення професійних курсів, семінарів або тренінгів, тематика яких відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі або змістовому модулю), дозволяє набрати студенту 10 балів;
- підготовка конкурсної наукової роботи з біології - 10 балів;
- призове місце на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт: на I-у етапі - 10 балів, на II етапів - 20 балів.

Консультації, індивідуальні завдання з навчальної дисципліни бакалаври можуть отримати щопонеділка з 15.00 до 17.00 год.

Політика академічної доброчесності. Студенту необхідно дотримуватися морально-етичних правил: не пропускати аудиторних занять (у разі пропуску – причину підтвердити документально), не привласнювати чужу інтелектуальну працю; у разі цитування наукових праць, методичних розробок, результатів досліджень, таблиць, тощо, необхідно вказувати посилання на першоджерело. У творчих, дослідницьких, методичних роботах, при виконанні самостійної роботи, слід аргументовано доводити і висловлювати власну думку, спираючись на знання та уміння, здобуті у процесі навчання у ЗВО.

Підсумковий контроль

Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік. Оцінка за залік виставляється як сума всіх семестрових оцінювань. Для отримання позитивної оцінки є обов'язковим написання двох модульних контрольних робіт та відпрацювання всіх лабораторних робіт. Якщо студент не погоджується із оцінкою, то сума балів за модульні контрольні роботи може бути замінена на бал, отриманий на заліку (60 балів). Загальна оцінка знань здійснюється під час іспиту усно, шляхом відповідей на три поставлені на вибір викладача питання з переліку тем даного курсу. Всі питання стосуються різних тем курсу. Кожне запитання – 20 балів.

Шкала оцінювання

Загальна сума балів за курс – 100. Оцінка за освоєння курсу виставляється згідно шкали оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка для заліку
90 – 100	Зараховано
82 – 89	Зараховано
75 - 81	Зараховано
67 -74	Зараховано
60 - 66	Зараховано
1 – 59	Незараховано (з можливістю повторного складання)

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Поняття про флору.
2. Основні ознаки флори.
3. Історія флористичних досліджень України.
4. Систематичний аналіз флори України. Домінуючі родини у флорі України як один з показників систематичної структури флори.
5. Відділ Папоротевидні у флорі України. Рідкісні і зникаючі види рослин з Червоної книги України.
6. Відділ Голонасінні у флорі України. Рідкісні і зникаючі види рослин з Червоної книги України.

7. Підклас Каріюфіліди. Родина Гвоздичні у флорі України. Рідкісні і зникаючі види рослин з Червоної книги України.
8. Підклас Розиди. Родина Розові у флорі України. Рідкісні і зникаючі види рослин з Червоної книги України.
9. Підклас Ламііди. Родина Губоцвіті у флорі України. Рідкісні і зникаючі види рослин з Червоної книги України.
10. Підклас Астериди. Родина Айстрові у флорі України. Рідкісні і зникаючі види рослин з Червоної книги України.
11. Життєві форми флори України за класифікацією К. Раункієра.
12. Життєві форми флори України за еколого-морфологічною класифікацією І.Г. Серебрякова.
13. Екологічні групи рослин флори України за вимогами до води.
14. Екологічні групи рослин флори України за вимогами до світла.
15. Екологічні групи рослин флори України за вимогами до ґрунту.
16. Екологічні групи рослин флори України за способом живлення.
17. Поняття про географічний аналіз флори України. Система геоелементів флори України.
18. Ендемізм флори України. Віковий (стадійний) аналіз флори.
19. Ценотичний аналіз флори України. Розподіл флори України за ценоекологічними групами.
20. Антропогенна трансформація флори та її наслідки. Поняття про синантропні види, адвентивну фракцію.
21. Районування рослинного покриву України. Поняття порівняльного вивчення флор.
22. Флора Українських Карпат.
23. Флора Волино-Подільської височини.
24. Флора Українського Полісся.
25. Флора Криму.
26. Охорона видів природної флори України.
27. Охорона рослинних угруповань України.
28. Господарське значення флори України.
29. Класифікація рослинності України за методом Браун-Бланке.
30. Лісова рослинність України.
31. Болотна рослинність України.
32. Степова рослинність України.
33. Лучна рослинність України.
34. Водна рослинність України.
35. Прибережно-водна рослинність України.
36. Рослинність вапняків України та продуктів їх вивітрювання.
37. Рослинність пісків України.
38. Синантропна рослинність України.
39. Рослинність Поліської зони в Україні.
40. Рослинність Лісостепової зони в Україні.
41. Рослинність Степової зони в Україні.
42. Рослинність передгірських та гірських районів Українських Карпат.
43. Рослинність передгірських та гірських районів Криму.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Методичне забезпечення

1. Кузьмішина І. Флора і рослинність України. Курс лекцій / І. Кузьмішина. – Луцьк: Друк ПП Іванюк В.П., 2016. – 152 с. – Режим доступу: <https://www.twirpx.com/file/2251619/>; <https://core.ac.uk/download/pdf/153584397.pdf>
2. Кузьмішина І.І. Флора і рослинність України. Методичні рекомендації до лабораторних занять для студентів біологічного факультету. Видання 3, доп.і перероб. / І. І. Кузьмішина, Л. О. Коцун. – Луцьк : Вежа-Друк, 2018. – 76 с. Режим доступу: <http://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/17186>

Основна:

1. Григора І.М. Рослинність України (еколого-ценотичний, флористичний та географічний нарис) / І.М.Григора, В.А.Соломаха. – К.: Фітосоціоцентр, 2005. – 452 с.
2. Костіков І.Ю. Біологія : підруч. для 6 кл. загальноосвіт. навч. закл. / [І.Ю.Костіков, С.О.Волгін, В.В.Додь та ін.].– К.: Видавничий дім «Освіта», 2014. 256 с.– Режим доступу: <https://4book.org/uchebniki-ukraina/6-klass/1501-biologiya-6-klas-kostikov-2014>
3. Природа Украинской ССР. Растительный мир / [Андриенко Т.Л., Блюм О.Б., Вассер С.П. и др.].– К.: Наукова думка, 1985.– 208 с. Режим доступу: <https://www.twirpx.com/file/1529868/>

Додаткова:

4. Ботанічні сади та дендропарки: Заповідні території України / [відп.ред. Т.М. Черевченко, С.С.Волков]. – К.: ТОВ «Майстерня книги», 2009. – 293 с.
5. Вашека О.В. Атлас папоротей флори України / О.В. Вашека, О.О.Безсмертна. – К.: ПАЛІВОДА А.В., 2012. – 160 с.
6. Геоботанічне районування УРСР / [відп.ред. А.І.Барбарич]. – К.: Наук. думка, 1977. – 304 с. Режим доступу: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0002629>
7. Екофлора України. ТТ. 1– 6. / [відп.ред. Я.П. Дідух]. – К.: Фітосоціоцентр, 2000–2010.– 284 с.; 480 с.; 496 с.; 584 с.; 422 с. Режим доступу: https://www.twirpx.com/files/science/biology/botany/floristics/ekoflora_ukraini/

8. Зелена книга України / [під заг.ред.чл.-кор. НАН України Я.П. Дідуха]. – К.: Хімджест, 2009. – 490 с. Режим доступу: http://proeco.visti.net/lib/zelena_knyga_ukrainy.pdf; https://www.studmed.ru/dduh-yap-red-zelena-kniga-ukrayini_2fa5b9f1b6e.html
9. Карпюк З.К. Природно-заповідний фонд Волинської області / З.К.Карпюк, В.О.Фесюк, О.В.Антипюк. – Луцьк, 2018.– 136 с.
10. Коцун Л. Синантропна флора Волинської області : монографія / Л.Коцун, І.Кузьмішина – Луцьк: Східноєвр. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2016. – 186 с. Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/pdf/153584396.pdf>
11. Краснов В.П. Атлас рослин-індикаторів і типів лісорослинних умов Українського Полісся / В.П. Краснов, О.О. Орлов, М.М. Ведмідь. Під ред. д. с.-г. н., проф. В.П. Краснова. – Монографія. – Новоград-Волинський: «НОВОград», 2009. – 488 с. Режим доступу: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0011059>
12. Кузьмішина І.І. Флора Волинської височини, її антропогенна трансформація та охорона / І.І.Кузьмішина, В.І.Мельник. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2009. – 368 с.
13. Определитель высших растений Украины / [Д.Н.Доброчаева, М.И.Котов, Ю.Н. Прокудин и др.]. – К.: Наукова думка, 1987. – 548 с. Режим доступу: https://www.studmed.ru/dobrochaeva-dn-kotov-mi-i-dr-opredelitel-vysshih-rasteniy-ukrainy_5486cecd9db.html
14. Природно-заповідний фонд України загальнодержавного значення: Довідник / [редкол.: В.Б. Леоненко та ін.].– К., 1999.– 240с.
15. Рідкісні і зникаючі рослини Українського Полісся / [за заг. ред. В.Г.Собка]. – К.: Фітосоціоцентр, 2003. – 248 с.
16. Соломаха В.А. Синтаксономія рослинності України. Третє наближення / В.А. Соломаха. – К. : Фітосоціоцентр, 2008. – 296 с. Режим доступу: <https://www.twirpx.com/file/1256010/>
17. Стойко С.М. Дубові ліси Українських Карпат: екологічні особливості, відтворення, охорона / С.М.Стойко. – Львів: Меркатор, 2009. – 220 с. Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILE=&S21STR=UBJ_2012_69_5_22
18. Фіторізноманіття заповідників і національних природних парків України. Ч.1,2. / [Під ред. В.А.Онищенко і Т.Л. Андрієнко]. – Київ: Фітосоціоцентр, 2012. – 406 с., 580с. Режим доступу: https://www.botany.kiev.ua/doc/zap_1.pdf ; https://www.botany.kiev.ua/doc/zap_2.pdf
19. Червона книга України. Рослинний світ/ [за ред. Я.П. Дідуха]. – К.: Глобалконсалтинг, 2009. – 900 с. Режим доступу: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000012>
20. Чопик В.І. Високогірна флора Українських Карпат / В.І.Чопик.– К.: Наукова думка, 1976. – 270 с. Режим доступу: <https://www.twirpx.com/file/1736952/>
21. Чорна Г.А. Флора водойм і боліт Лісостепу України. Судинні рослини / Г.А.Чорна. – К.: Фітосоціоцентр, 2006. – 184 с.
22. Шацький національний природний парк: фотоальбом / [Уклад. Ф. В. Зузук, В. П. Войтюк, І. І. Кузьмішина, Л. О. Коцун, О. П. Зінченко, К. Б. Сухомлін, В. І. Матейчик; відп. ред. Ф. В. Зузук]. – Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. – 400 с.

Гарант ОПП

«Середня освіта. Природничі науки»

(доц. Іванців О.Я.)